

Glasilo
„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Izdavatelj in urednik:
Andrej Žumer,
nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Št. 8. Ljubljana, 16. mal. travna 1893. **XXXIII. leto.**

Vsebina. J. Dimnik: Čitanje. — Melanija Sittigova: Nova metoda za pouk v petji. — Konferencija kranjskih okrajnih šolskih nadzornikov. — Ukazi in odredbe šolskih oblastev. — Naši dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva.

Č i t a n j e.

Poročal pri društvenih večerih „Slovenskega učiteljskega društva“ v Ljubljani dne 4. prosinca, 1. svečana in 1. sušca t. l. Jakob Dimnik.

(Dalje.)

b) Kar se je učenec učil na pamet, pridno ž njim ponavljaj, bodi si posamezno ali pa v koro z vsemi učenci; kajti to, kar se je učenec natančno učil in večkrat ponavljal, ostane mu v trajnem spominu še v poznem življenji.

I. poglavje.

Ročno čitanje.

1. razred.

Učni smoter: „Počasno in glasovno pravilno čitanje“. Umevno je samo ob sebi, da morajo učenci poprej, preden začnejo čitati, poznati glasnike in njihova znamenja (črke).

Poglejmo si otroka, ko stopi prvič v šolo, kako je vender neroden. Oko njegovo še ni vajeno gledati, uho ne zna razločevati posameznih glasov, roka njegova je

slabotna in okorna; govori samo domače narečje, ne da bi razumil posamezne pojme; jasno je, da vsled tega tudi ne razumi književnega jezika, odnosno jezika učiteljevega.

Če hočemo torej, da bode pouk v 1. razredu otroku res teknil, so neobhodno potrebne v ta namen gotovo predvaje, ki otroka usposobijo, da mu je mogoče naučiti se pisanega in tiskanega čitanja.

Te predvaje se razdele:

- a) v predvaje z rokami in očmi;
- b) v „ posluha in jezika (govoril);
- c) v nazorne in govorne vaje kot pripravljalni pouk.

Predvaje z rokami in očmi se razdele tako-le:

1. vaja: prostorno razmerje;
2. „ pika;
3. „ stenoravna (navpična črta);

4. vaja: vodoravna črta;
5. „ nagnjena (poševna) črta;
6. „ kot;
7. „ okrogla črta.

Predvaje posluha in jezika se razdele:

1. stavek in njegovi deli t. j. razdelitev stavka v besede;
2. razdelitev besed v zloge;
3. razdelitev zlogov v glasnike.

Nazorne in govorne vaje kot pripravljalni pouk so prve govorne vaje nazorna nauka; kajti naloga nazornemu nauku je, naučiti otroka govoriti in razumevati učiteljev jezik. Nazorni nauk krepi otrokovo oko in uho, vadi ga misliti ter budi in oživlja duševno bitje njegovo.

Kaj pa predpisuje učni načrt glede pripravljalnega nazornega nauka v 1. razredu?

„Nazorne in govorne vaje, počenši s predmeti iz otrokovega obližja“.

Predmeti iz otrokovega obližja so pa tiste stvari, s katerimi se otrok peča (igra), njegovo stanovanje obleka in hrana. Zato se razgovarjamo z otrokom prve dni ob stvareh, ki se nahajajo v šoli, v sobi; ob delih sobe, ob zvonanjih in notranjih delih hiše, ob obleki in hrani.

Ko smo te predvaje temeljito razpravljali, šele zdaj se prične pravi pisalno-čitalni pouk, ki ima namen, naučiti otroka glasnike ter njih pisna in tiskana znamenja.

Zveza pisalnega pouka s čitalnim poukom (pisalno-čitalna metoda) je dandanes tako razširjena, da ga ni več 1. razreda, v katerem bi se pisanje za sé in čitanje za sé poučevalo.

Pri pisalno-čitalni metodi sta nam dve učni poti na razpolaganje in sicer:

- a) sintetična pisalno-čitalna metoda,
- b) analitično-sintetična pisalno-čitalna metoda, tudi normalno (vz gledno) besedna metoda imenovana.

V čem se pa razlikujeta te dve metodi?

Predvaje imata obedve jednake.

Sintetična pisalno-čitalna metoda razvija posamezne glasnike; zveže takoj po-

samezne samo- in soglasnike v zloge, zloge v besede in besede pa v stavke.

Pri analitično-sintetični pisalno-čitalni metodi seznanimo otroka najprej z normalno (vz gledno) besedo s pomočjo podobe (slike). Ob tej podobi, ki jo imenujemo z imenom, se najpoprej razgovarjamo z učenci (nazorni nauk in stvarna razprava); potem se ta beseda razdeli v zloge in glasnike, nazadnje pa čita in piše. Glase, ki smo jih pri tej razdelitvi dobili, sestavimo zopet v zloge in zvežemo z že znanimi glasi v nove besede.

Obedve metodični poti inata svoje zagovornike in pristaše in obedve peljeta k jednemu in istemu smotru, da ju le učitelj dobro razume.

Sintetična pisalno-čitalna metoda ima pri zasnovi in obravnavi glasú te-le stopinje:

1. Razsnova glasú t. j. navajati je besede, v katerih se sliši glas v začetku, konec in sredi besede.

2. Učenci iščejo in imenujejo besede, v katerih se nahaja glas (glasnik).

3. Učitelj zapiše na tablo pisano znamenje glasu in razloži natančno njegove dele; učenci ga pišejo najpoprej v zraku in potem pa na tablice (po taktu).

4. Novi glas se zveže z že znanimi glasovi v zloge in besede; učenci pišejo te zloge na tablice. Vaja.

5. Poišče se novo znamenje na stenski tabli in v abecedniku (opazuje podobo). Čitanje in stvarna razlaga, kar je pisano na stenski tabli in v abecedniku.

6. Pokaže se tiskano znamenje glasu (črko) in primerja s pisanim.

7. Vaja v čitanji in stvarna razlaga, kar je tiskano na stenski tabli in potem v abecedniku.

8. Vaje v prepisovanji.

Stopinje pri obravnavi normalne (vz gledne) besede:

1. Stvarna obravnava normalne besede. (Nazorni nauk). Istinit predmet; če pa tega ni, pa podoba (slika).

2. Učitelj nariše prav jednostavno predmet na tablo in učenci pa na tablice potem, ko se je o podobi razgovarjalo.

3. Ustna razdelitev in sestava normalne besede.

4. Učitelj zapiše normalno besedo na tablo, jo razdeli in imenuje vse glasnike; učenci se vadijo pisati vse črke, ki so v tej besedi, prepisujejo potem celo normalno besedo in poiščejo nazadnje črko na stenski tabli in v abecedniku.

6. Vaje s črkami iz predalnika za tiskane črke:

a) Razdelitev in sestava tiskane besede.

b) Naštevanje novih besed, sestavljenih iz znanih glasov in črk.

7. Čitanje in stvarna razprava, kar je tiskano na stenski tabli.

8. Čitanje in stvarna razprava tega oddelka v abecedniku.

9. Prepisovanje s stenske table.

10. Prepisovanje iz abecednika.

Sedaj še le pride na vrsto „počasno, glasovno, pravilno čitanje z ozirom na razzlogovanje“.

V 1. razredu se zahteva počasno in glasovno pravilno čitanje, to se pravi, otroci morajo po vsakem zlogu nekoliko prenehati in posamezne glase tako zlivati drug v drugega, da poslušalec razume zlog in sliši vsak glas, iz katerega je sestavljen zlog. Umevno je, da mora učenec prav počasi čitati.

Izlivanje glasov drug v drugega se mora pri učenju vsakega glasu nepretrgoma vaditi, ker le na tak način dosežemo, da zna učenec konec leta kratko berilo zlog za zlogom čitati. Hitro čitanje v 1. razredu je dvakrat napačno; prvič zato, ker se odlikujejo v tem le posebno marljivi otroci, drugi pa zastanejo, ker ne morejo slediti hitremu čitanju; drugič pa zato, ker se položi v prvem razredu s hitrim čitanjem podstava napačnemu pisanju.

Kot učilo pa rabimo pri pouku v čitanju stenske table in predalnik s tiskanimi črkami.

S pomočjo tiskanih črk iz predalnika sestavljamo lahko razne besede; s premenjavo samoglasnika ali soglasnika nastane že nova beseda.

Na ta način se pouk v čitanju zelo oživi in pospešuje.

Črke na stenskih tablah morajo pa biti tako velike, da jih učenci celega razreda lahko vidijo; drugače ne dosežejo te table svojega namena.

2. razred.

Učnismoter: „Počasno in glasovno pravilno čitanje, natančno se oziraje na ločila in prizadevaje si dobro naglaševanje“.

Zaradi bolezni otrok, slabega šolskega obiskovanja, počitnic in drugih vzrokov zastanejo mnogi otroci tako zelo v čitanju, da je učitelj primoran pričetkom 2. razreda z učenci vse črke ponavljati; potem naj beró kratka berila iz „Prvega berila in slovnice“.

Pri čitanju v 2. razredu je treba na to-le paziti:

a) Učenec čitaj celo šolsko leto prav počasi; kajti, kdor hitro čita, navadno tudi hitro in napačno piše. Če učenec počasi čita, le potem si dobro zapomni razna znamenja in če pravilno besedno obliko večkrat vidi, dobi najboljšo podstavo za pravopisje.

K počasnemu čitanju spada v 2. razredu tudi čitanje po zlogih; predolgo pa čitanje po zlogih ne sme trajati, ker se učenec rad razvadi v tem in zloge nalašč prav glasno poudarja. Polagoma mora to čitanje prenehati in temu se učenec privadi, če ponavlja posamezne stavke v navadni pripovedovalni obliki.

b) Otroka moramo vaditi, da pazi na ločila t. j. na vejice, podpičje, piko, vprašaj, klicaj, dvopičje. Ločila razdele govor v posamezne dele ter so čitalcu nekako navodilo, kako naj pri čitanju preminja glas. Glas se mora pa pri čitanju zato preminjati, da poslušalec laže razume, kar čitamo. S preminjavo glasú glede na na-

men prednašanja navdušujemo poslušalca, ga omečujemo ali napeljujemo k dejanju (delu).

Pri vsakem ločilu prenehaj učenec z glasom. V ta namen je dobro, če otroci jeden ali dva tedna za vsakim ločilom po tihem štejejo in sicer:

- pri vejici — jedna,
- pri podpičji — dve,
- pri piki, vprašaji, klicaji — tri.

Pomniti je tudi treba, da učenec pri vsakem ločilu — izvzemši vejico — z glasom pade.

Misel, da se mora pri vprašaji zadnji zlog povzdigniti, je popolnoma napačna; saj v navadnem govoru tudi tega ne storimo in šola pa vzgojuje in poučuje za življenje. Tista beseda v vprašalnem stavku ki ima največ pomena, se naglaša, zadnji zlog pa nikdar ne.

c) Le taka berila naj učenci čitajo, koje razumejo, koje je torej učitelj ž njimi poprej stvarno obravnaval. Tako čitanje, kojega učenec ne razume, nič ne koristi in vzbuja še celo pri učencu mržnjo do čitanja.

V 2. razredu čitaj učitelj najpoprej vsako berilo glasno in pravilno pred učenci naprej in potem še le posamezni učenci.

3. razred.

Učni smoter: „Kakor na prejšnji stopinji s pomnoženimi zahtevami“.

Kaj so pa pomnožene zahteve?

Pod pomnoženimi zahtevami razumemo večjo ročnost (izurjenost) v čitanji in natančno opazovanje ločil.

Da doseže učenec večjo ročnost v čitanji, mora v ta namen sicer počasi pa prav pogosto čitati in večkrat po nekoliko vrstic iz berila prepisati. Prepisovanje pospešuje naglo razdelitev in zopetno sestavo glasnikov v zloge in besede; pogosto čitanje se pa naslanja na izrek: „vaja stori mojstra“.

Učenci naj čitajo razven v nalašč za čitanje odločenih urah tudi v pravopisnih

in slovniških urah, ako se berila slovnično obravnavajo. Naravoslovne, zemljepisne in zgodovinske ure so tudi jako pripravne za vaje v čitanji. Veroučitelj čitaj z učenci zgodbe sv. pisma; pa tudi praktične vprabe iz „Računice“ in pesmi iz „Slavčka“ naj učenci čitajo. Učitelj ima torej vsak dan mnogo prilike, da vadi učence, oziroma, da se vadijo učenci v ročnem čitanji.

Smejo li učenci celo uro nepretrgoma čitati?

Ne! Tako se je prakticiralo v stari šoli, a dandanes samo mehanično čitanje nič več ne velja. To se pravi otroka trpinčiti; kajti otrok ni v stani celo uro nepretrgoma v knjigo gledati in slediti vrsto za vrsto učencu, ki čita naprej; zato učitelj pri čitanji večkrat prenehaj, da se oko učenčevo preveč ne utruji. Ali naj pa med tem učenci brez dela sedé? Ne! Vmes učitelj stvarno razpravljaj berilo, povprašuj po vsebini, zapiši bolj težke besede na tablo, važne odstavke npravstvene vsebine naj se pa učé učenci na pamet. Take premembe več koristijo, kakor pa nepretrgano tiho čitanje in razne kazni, koje učitelj nalaga posameznim učencem, ker niso vedeli dalje čitati.

V 3. razredu se morajo navaditi učenci tudi pravilnega naglaševanja. Zato učitelj prav pogosto posamezna berila glasno učencem naprej čitaj! Pri vejici se mora glas nekoliko povzdigniti in pri piki pa zadnja beseda tako naglašati, da poslušalec iz preminjave glasú spozna, kje je vejica in kje pika, odnosno konec stavka. Vprašalni stavek se mora tako čitati, kakor v navadnem življenji vprašujemo; zato se ne sme zadnja beseda povdarjati, ampak le tista, v kateri je pravo za pravo pomen vprašanja. Če n. pr. v golem stavku naglašamo prvič osebek, drugič pa dopovedek, ima stavek obakrat drugačen pomen. N. pr. „Ali mati molijo?“ in „Ali mati molijo?“ Velelni in želelni stavki se že sami na sebi razločujejo po glasu od pripovedovalnih stavkov. (Dalje prih.)